

НА СУСВЕТНЫ АГЛЯД

СЕЛЕТА Беларуска Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка ўпершыню выступае на веснавым Лейпцыгскім кірмашы з самастойнай экспазіцыяй. Пад яе экспанаты адведзена тры тысячы квадратных метраў, або пятая частка ўсёй экспазіцыйнай плошчы савецкага павільёна. Тое, што Беларусь прадстаўлена на сусветным аглядзе асобным вялікім і вельмі цікавым раздзелам, з'яўляецца яшчэ адным сведчаннем значных поспехаў у эканамічным і культурным будаўніцтве рэспублікі, сведчаннем яе ўзросшай ролі на міжнароднай арэне.

Экспазіцыя Беларусі нібы падводзіць вынік таго, што зроблена рэспублікай за пяцьдзесят апошніх год. Спецыяльны стэнд Акадэміі навук БССР пазнаёміць наведвальнікаў з дасягненнямі навукі. Лепшыя кінафільмы раскажуць аб жыцці і працоўных справах беларускага народа, аб нашай непаўторнай і маляўнічай прыродзе. На выстаўцы можна пазнаёміцца з творамі беларускай літаратуры, работамі народных умельцаў, вырабамі мастацкай прамысловасці рэспублікі.

Над афармленнем беларускай экспазіцыі многа папрацавалі архітэктары, канструктары, праекціроўшчыкі. Толькі для дастаўкі макетаў, пано і іншых сродкаў афармлення спатрэбілася больш дзесяці вялікагрузных аўтапаездаў. Увагу наведвальнікаў выстаўкі, напэўна, прыцягне вітраж «Беларусь», размерам 33 квадратных метры, які складаецца з 400 літых рознакаляровых шкельцаў, і карта рэспублікі, што вышыта на кавалку льянога палатна плошчай у 40 квадратных метраў.

Што ж экспануе Беларусь у Лейпцыгу?

Нямногім больш года назад на міжнародным Лейпцыгскім кірмашы экспанавалася дваццацісяматонны самазвал Беларускага аўтазавода. Жодзінскаму волату быў прысуджаны Вялікі залаты медаль. Грузападымальнасць новай машыны, якая экспануецца на выстаўцы, 40 тон. Калі яе адпраўлялі ў Лейпцыг, узнікла цяжкасць: як яе даставіць туды? Габарыты не дазвалялі адправіць самазвал чыгункай. І машына пайшла ў Лейпцыг сваім ходам. Гэта вестка выклікала цікавасць у прадстаўнікоў прэсы ГДР. Як толькі машына перасекла граніцу, журналісты вялі аб яе прасоўванні паслядоўны рэпартаж. Зараз машына прыцягвае ўвагу і замежных спецыялістаў і наведвальнікаў.

На адкрытай пляцоўцы і ў павільёне можна пазнаёміцца з прадукцыяй мінскіх аўтамабільнага і трактарнага заводаў; седлавым цягачом «МАЗ-504Б» з паўпрычэпам «МАЗ-5245», трактарамі «МТЗ-52» і «МТЗ-50Х».

Вельмі арыгінальны, быстраходны і прыгожы па знешняму выглядзе цеплаход «Волга» ўпершыню паказвае ў Лейпцыгу Гомельскі суднабудаўніча-суднарамонтны завод.

Завод «Гомсельмаш» дэманструе на кірмашы ўдасканалены сіласаўборачны камбайн «КС-2,6» і дзвюхвосевы трактарны самазвальны прычэп «2ПТС-4». Па сваіх тэхнікаханамічных і эксплуатацыйных якасцях яны пераўзыходзяць лепшыя ўзоры замежных машын такога класа.

Вялікае развіццё ў рэспубліцы за гады Савецкай улады атрымала станкабудаванне. На кірмашы дэманструецца 14 розных мадэлей высокадакладнага станочнага абсталявання. Дэманструюцца натурныя экспанаты буйнейшага ў Еўропе Полацкага нафтаперапрацоўчага завода, двух салігорскіх калійных камбінатаў, Гродзенскага азотнатэкавага і Гомельскага суперфасфатнага, Светлагорскага завода штучнага валакна. Дакументальныя фатаграфіі ствараюць карціну развіцця маладой нафтавай прамысловасці рэспублікі.

Разнастайныя на выстаўцы экспанаты лёгкай індустрыі рэспублікі. Тэкстыльшчыкі Беларусі цяпер за адны суткі выдаюць столькі тканін, колькі іх выпрацоўвалася да рэвалюцыі за 10 гадоў. Прадстаўлена больш чым 40 відаў шарсцяных і суконных тканін. Вялікае месца адведзена паказу вырабаў са штучнага шоўку. Аршанскі льнокамбінат дэманструе больш як 150 відаў ільняных тканін і штучных вырабаў з ільну. Шырока прадстаўлены трыкатажныя і панчошна-шкарпэткавыя вырабы, абутак, скургалатары, дываны і іншая прадукцыя прадпрыемстваў лёгкай прамысловасці.

Свае вырабы паслалі на кірмаш прадпрыемствы мяса-малочнай і харчовай прамысловасці. Прыгожая экспазіцыя раздзела, які дэманструе прадукцыю Барысаўскай фабрыкі піяніна, тэлевізійную і радыёапаратуру, гадзіннікі і фотаапараты, выпушчаныя ў Беларусі. Тут жа сведчанне папулярнасці гэтых вырабаў на сусветным рынку—лічбы іх экспарту ў іншыя краіны.

...Кірмаш у Лейпцыгу адкрыўся. Сюды прыязджаюць турысты, спецыялісты, прадстаўнікі і кіраўнікі гандлёвых фірмаў розных дзяржаў. Сустрэчы, якія адбудуцца ў старажытным Лейпцыгу, будуць спрыяць яшчэ большаму пашырэнню міжнароднага супрацоўніцтва, умацаванню дружбы і міру.

Лейпцыг. Павільён Савецкага Саюза на традыцыйным веснавым кірмашы. Сёлета пятая частка ўсёй яго плошчы адведзена пад экспанаты Беларуска Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі.

«ІЗВЕСТИЯМ» — 50 ГОД

13 сакавіка споўнілася 50 гадоў з дня выхаду першага нумара газеты «Известия», якая цяпер ідзе ў свеце наперадзе ўсіх штотдзённых органаў прэсы па сваёму рэкордному тыражу — 8 мільёнаў 700 тысяч экзэмпляраў (трэба толькі агаварыцца: «Известия» — чэмпіён «дарослай» прэсы — тыраж дзіцячай газеты «Пионерская правда» набліжаецца да 10 мільёнаў).

У загалюку «Известий» напісана — «Орган Саветаў дэпутатаў працоўных СССР». «Известия» былі першай газетай новага органа ўлады — Саветаў, Газета нарадзілася ў дзень зваржэння самадзяржаўя — 28 лютага 1917 года па старому стылю і ў сваім першым нумары змясціла зварот «Да насельніцтва Петраграда і Расіі» ад імя створанага за дзень да Лютаўскай рэвалюцыі Петраградскага Савета рабочых дэпутатаў. Пасля здзяйснення Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі «Известия» становяцца органам новай дзяржаўнай улады — Цэнтральнага Выка-

наўчага Камітэта і Петраградскага Савета Рабочых і Салдацкіх дэпутатаў. Яна знаходзіцца ў штабе рэвалюцыі — Смольным, дзе займала тады толькі два пакоі. Газета друкуе першыя дэкрэты новай улады — аб міры і зямлі. У «Известиях» упершыню быў апублікаваны рад артыкулаў Леніна, вядомых дзеячоў Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада.

Камплекты «Известий» за 50 гадоў — гэта летапіс жыцця Савецкай краіны, дзейнасці прынцыпова новых народных органаў улады. Газету стваралі лепшыя савецкія і замежныя журналісты, пісьменнікі, перадавыя людзі эпохі. Не раз выступалі ў «Известиях» Максім Горкі і Бернард Шоу, Уладзімір Маякоўскі і Анры Барбюс. Надрукавацца ў «Известиях» прыемна кожнаму журналісту, кожнаму пісьменніку ў СССР.

У «Известиях» друкуюцца лепшыя савецкія міжнароднікі. Да іх думкі, выказанай на старонках савецкага афіцыйнага прэс-агентства ў ўсім свеце.

Аб папулярнасці «Известий» сведчыць не толькі тыраж, але і колькасць пісьмаў чытачоў у рэдакцыю. Яшчэ некалькі гадоў назад газета атрым-

лівала іх 50—70 тысяч у год. Цяпер у «Известиях» прыходзіць каля паўмільёна пісьмаў у год: роздум і прапановы чытачоў па самых розных жыццёвых праблемах, іх сігналы пра недахопы работы розных арганізацый, водгукі на выступленні газеты і г. д.

«Известия» выпускаюць таксама штотдзёныя ілюстраваны дадатак на 24 палосах — «Недзелью», якая за сем гадоў павялічыла свой тыраж з 300 тысяч да 2 мільёнаў экзэмпляраў.

У сувязі з надыходзячым юбілеем газеты ў яе рэдакцыі адбылася прэс-канферэнцыя савецкіх і замежных журналістаў, якая прайшла вельмі ажыўлена. Адзін з дрэнна праінфармаваных замежных журналістаў папрасіў растлумачыць яму, чаму знізіўся за апошні час тыраж газеты. Намеснік галоўнага рэдактара «Известий» Юрый Філановіч, які праводзіў прэс-канферэнцыю, адказаў, што тлумачэння ён даць не можа, таму што... тыраж газеты за ўсе гады існавання нязменна павялічваўся (за выключэннем ваянных гадоў). (АДН).

ПАДЗЕІ * ЛЮДЗІ * ФАКТЫ * ПАДЗЕІ * ЛЮДЗІ * ФАКТЫ * ПАДЗЕІ *

Гэты зімовы плавальны басейн пабудаваны для сваіх рабочых Аршанскіх льнокамбінат. Тут праводзіцца гарадскія, абласныя і рэспубліканскія спаборніцтвы плывцоў.

Фота Г. УСЛАМАВА.

МАСКВА

Па запрашэнню Нацыянальнага сходу Малі з Масквы ў Бамака з візітам у адказ адбыла дэлегацыя Вярхоўнага Савета СССР. Яе ўзначальвае намеснік Старшыні Савета Нацыянальнасцей Вярхоўнага Савета СССР С. О. Прытыцкі.

У саставе дэлегацыі група дэпутатаў Вярхоўнага Савета СССР.

МІНСК

Савет Міністраў Беларускай ССР прыняў пастанову аб увекавечанні памяці вядомага дзеяча Камуністычнай партыі Беларусі Пятра Захаравіча Калініна. Імя П. З. Калініна прысвоена Лясковіцкай васьмігадовай школе Шумілінскага раёна Віцебскай вобласці і Свідзельскаму цукравому заводу.

БРЭСТ

У паўднёвазаходніх раёнах воблас-

ці з палёў сышоў снег. Ад Брэста да Кобрына рака Мухавец вызвалілася ад лёду. Хутка падсыхае зямля. Хлеббаробы Брэсцкага, Маларыцкага, Жабінкаўскага, Камянецкага і іншых раёнаў распачалі догляд азімых. Усюды арганізаван спуск расталых вод.

ПІНСК

У Лагішыне адкрылася маладзёжнае кафэ «Усмешка». Выбран савет кафэ, зацверджаны статут і план работы. Першы вечар у кафэ быў прысвечаны паэзіі. Чыталіся творы сучасных савецкіх паэтаў. У гасцях у лагішынцаў пабывалі члены абласнога літаратурнага аб'яднання Міхась Рудкоўскі і Анатоль Гарай. Яны прачыталі свае вершы. З пінчан выступілі члены літаратурнага аб'яднання Валяціна Вазновіч, Таццяна Навумчык і выкладчык педагагічнага вучылішча Зіновій Вагер.

Саўгас «Мінская гараднінная фабрыка» — буйнейшы ў рэспубліцы па вырошчванню гарадніны на закрытым грунце. Плошча яго цяпліц складае 70 тысяч квадратных метраў. У магазіны Мінска пастаянна паступаюць цыбуля, агуркі і памідоры, вырашчаныя ў саўгасе.

НА ЗДЫМКУ: работніцы «Мінскай гарадніннай фабрыкі» Ядвіга ДОШЧАЧКА і Галіна СЦЕФАНОВІЧ.

Фота М. МІНКОВІЧА.

РЭЧЫЦА

Завершана папярэдняя разведка Рэчыцкага месцанараджэння нафты. Зроблен падлік яе запасаў, складзена тэхналагічная схема распрацоўкі месцанараджэння і перадачы яго ў эксплуатацыю. Атрыманы прамысловыя прытокі нафты ў радзе шчылін на Асташкавіцкім месцанараджэнні. Адкрыты новыя паклады яе ў падсолевых і міжсолевых адкладаннях.

БАРЫСАЎ

У аповесці В. Ардамацкага «Сатурн амаль не бачны» расказваецца аб рабоце савецкіх чэкістаў. Падзеі адбываюцца ў Маскве, Мінску, Барысаве. Гэта аповесць прыцягнула ўвагу кінематаграфістаў. Нядаўна ў Барысаве, на месцы падзей, адбыліся натурныя здымкі. Пастаноўку фільма «Сатурн амаль не бачны» ажыццяўляе кінарэжысёр В. Азараў.

МАГІЛЁЎ

Нядаўна ўсходнюю ўскраіну горада абудзіў магутны рокат матораў. Гэта механізатары будаўнічага ўпраўлення № 92 пачалі планіроўку пляцоўкі і капанне катлаванаў пад галоўны вытворчы корпус першага ў Беларусі заводу па выпуску ліфтаў-аўтаматаў. Яны прызначаюцца для вышынных будынкаў. Новае прадпрыемства аснасціцца дасканалым тэхналагічным абсталяваннем. Першую чаргу прадпрыемства намечана пусціць у эксплуатацыю ў 1969 годзе.

ЛОНДАН. У сувязі з маючым адбыцца святкаваннем 50-й гадавіны Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі ў горадзе-пабраціме Мінска — Нотынгеме арганізуецца 18 выставак, прысвечаных жыццю Савецкай Беларусі. На выстаўках будуць экспанаваны радыётэхнічныя тавары, прадукцыя хімічнай і лёгкай прамысловасці, у гарадской бальніцы будуць дэманстравацца дасягненні медыцыны. Як паведамляе газета «Морнинг стар», дэлегацыя Нотынгема нясе візіт сталіцы Беларусі.

КАІР. У Асуане з поспехам прайшоў Тыдзень савецкай культуры. У час гэтага тыдня жыхары Асуана і яго ваколіц, будаўнікі вышыннай Асуанскай плаціны пазнаёміліся з фотавыстаўкай «Народная асвета ў СССР», з выстаўкамі графікі украінскіх мастакоў, савецкай кнігі і прыкладнага мастацтва савецкіх Сярэднеазіяцкіх рэспублік. Адбыўся таксама фестываль савецкіх навукова-папулярных і мастацкіх кінафільмаў, прачытаны лекцыі аб Савецкім Саюзе. Тыдзень афіцыйна адкрылі Міністр культуры СССР К. А. Фурцава і губернатар правінцыі Асуан Абу Эль-Эз.

ДАМАСК. Савецкая ўрадавая дэлегацыя на чале з міністрам энергетыкі і электрыфікацыі П. Непарожнім, якая прыбыла ў Дамаск па запрашэнню сірыйскага ўрада на ўрачыстасці з выпадку 4-й гадавіны рэвалюцыі, была прынята прэм'ер-міністрам Сірыі Юсефам Зуэйнам. У адбыўшайся сяброўскай гутарцы былі закрануты пытанні, якія датычаць далейшага развіцця савецка-сірыйскага супрацоўніцтва ў самых розных галінах, у прыватнасці ў будаўніцтве гідравуэла на рацэ Еўфрат.

БЕРЛІН. З расучым прагнестам супраць незаконнага выкарыстання Заходняга Берліна ўрадам ФРГ у якасці месца правядзення пасяджэнняў камісіі заходнегерманскага бундэстага, прэс-канферэнцыі бонскіх міністраў і рэваншызцкіх зборшчыў выступіў міністр замежных спраў ГДР О. Вінцэр. Гэта правакацыйная палітыка, праводзімая на тэрыторыі, якая ні ў геаграфічных, ні ў міжнародна-прававых адносінах не адносіцца да ФРГ, накіравана супраць міру і бяспекі ў Еўропе, заявіў ён. Такая палітыка заклікана яшчэ больш узмацніць напружанасць у Еўропе і выкарыстань Заходні Берлін у якасці цэнтру палітычных правакацый.

БЕЛАРУСКАЯ САВЕЦКАЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ

Пры Акадэміі навук БССР створана галоўная рэдакцыя Беларускай Савецкай Энцыклапедыі. Поўны выпуск васьмі яе тамоў павінен быць завершан у 1974 годзе.

У гутарцы з карэспандэнтам БЕЛТА галоўны рэдактар Беларускай Савецкай Энцыклапедыі акадэмік АН БССР П. У. Броўка паведаміў:

— Рашэнне аб выпуску Беларускай Савецкай Энцыклапедыі, прынятае партыяй і ўрадам Беларусі, мае вялікае значэнне для культурнага жыцця рэспублікі. На сваіх старонках яна адлюструе гістарычнае мінулае народа, поспехі БССР у развіцці эканомікі, навукі і культуры, сувязі з брацкімі народамі СССР, сацыялістычных краін і народамі іншых зарубажных дзяржаў. Чытач знойдзе ў ёй неабходны даведчыны матэрыял па важнейшых раздзелах навукі, тэхнікі, культуры.

БелСЭ з'явіцца сістэматызаваным універсальным даведнікам-дапаможнікам. Кожны з васьмі яе тамоў мяркуецца выпусціць аб'ёмам у 75 друкаваных аркушаў. Цяпер адной з важнейшых задач галоўнай рэдакцыі БелСЭ з'яўляецца складанне слоўніка пераліку артыкулаў на 45 тысяч тэрмінаў,

якія ўвойдуць у гэта капітальнае выданне. Рэдакцыя слоўніка ў бліжэйшы час пачне работу.

У саставе галоўнай рэдакцыі будуць утвораны 13 тэматычных і галіновых рэдакцый, на якія ўскладаецца задача падрыхтоўкі матэрыялу па гісторыі, філасофіі, эканоміцы, сельскай гаспадарцы, медыцыне, літаратуры і мастацтву, педагагіцы, міжнародных адносінах і рада іншых галін ведаў.

Да стварэння Беларускай Савецкай Энцыклапедыі намечана прыцягнуць шырокае кола вядных вучоных, спецыялістаў розных галін народнай гаспадаркі, дзеячоў культуры, мастацтва, а таксама работнікаў міністэрстваў, ведамстваў, партыйнага і савецкага апарату, творчых і грамадскіх арганізацый. Актыўны ўдзел у падрыхтоўцы энцыклапедыі прымуць навукова-даследчыя інстытуты Акадэміі навук БССР, іншыя навуковыя ўстановы і вву рэспублікі.

Пры стварэнні і выпуску БелСЭ будзе ўлічан вопыт Вялікай Савецкай Энцыклапедыі, энцыклапедыі Украінскай ССР і іншых саюзных рэспублік. Першы том Беларускай Савецкай Энцыклапедыі мяркуецца выпусціць да 50-годдзя БССР.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

В этом году Белорусская ССР впервые выступает на традиционной Лейпцигской ярмарке с самостоятельной экспозицией. Предприятия республики отобрали в Лейпциг самосвалы и тракторы, станки и сельскохозяйственные машины, шерстяные и льняные ткани, телевизионную и радиоаппаратуру, часы, фотоаппараты и многие другие изделия. Экспонаты нашей республики, для которых отведена пятая часть всей площади советского павильона, расскажут посетителям ярмарки об успехах экономического и культурного строительства Белоруссии («НА СУСВЕТНЫ АГЛЯД», 1 стр.).

К 50-летию Советской власти выйдет первый том Белорусской Советской Энциклопедии. Полный выпуск восьми ее томов должен быть завершён в 1974 году. Каждый том составит около 75 печатных листов.

При Академии наук уже создана главная редакция БелСЭ, ее возглавляет академик П. Бровка. В настоящее время в главной редакции создается словарь перечня статей на 45 тысяч терминов, которые войдут в издание. Выпуск Белорусской Советской Энциклопедии является значительным событием в культурной жизни республики («БЕЛАРУСКАЯ САВЕЦКАЯ ЭНЦЫКЛАПЕДЫЯ», 2 стр.).

Впервые село Головичи упоминается в летописях XI века. Пожары и неурожай — такой была его история до Октябрьской революции. Сегодня это большое, красивое село с двухэтажной каменной школой, клубом, больницей, магазином. Головичинцы трудятся в колхозе «Наша победа». Хозяйство богатое, поэтому и колхозники живут зажиточно. В крестьянских домах — телеви-

зоры, газовые плиты, мотоциклы. А сколько замечательных людей вышло из этого села. З. Могилевчик — профессор, доктор медицинских наук, Л. Дракин — кандидат сельскохозяйственных наук, Я. Бычковский — генерал Советской Армии («ГАЛОУЧЫНСКАЯ ПАНАРАМА», 3 стр.).

С каждым годом растет популярность белорусской литературы за рубежом. Произведениями И. Шамякина и В. Быкова интересуются итальянские студенты, стихи М. Танка, А. Кулешова, П. Бровки, П. Панченки уже много лет подряд переводит на английский язык Уолтер Мей. Но интерес к нашей республике зарубежных друзей не исчерпывается знакомством с белорусской литературой. В газетах, журналах, бюллетенях Польши, Чехословакии, ГДР, Болгарии, Канады, Франции, Бельгии, Аргентины регулярно печатаются статьи, фотоотчеты и фоторепортажи, посвященные героическому прошлому и сегодняшнему дню Советской Белоруссии («АБ БЕЛАРУСІ — ЗА МЯЖОЙ», 5 стр.).

Все новое в старом белорусском городке Свислочь: новые

улицы и скверы, новые дома и магазины, новый маслозавод и гостиница. А как же может быть иначе, если город был разрушен в годы гитлеровской оккупации? И только фотографии, которые бережно хранятся в школьном музее, воскрешают облик старого местечка мелких торговцев и мещан. Единственную на всю Свислочьскую волость больницу на 30 мест обслуживали один врач, один фельдшер и одна акушерка. Ни в какое сравнение не идет с ней новая районная больница, к тому же в каждом колхозе есть своя больница или медицинский пункт. Свято чтят жители Свислочи память о своем земляке, руководителе крестьянского восстания Кастусе Калиновском. Его именем названа улица города, средняя школа («ДА ЖЫЦЦЯ УВАСКРЭШАНЫ», 5 стр.).

Памяти народного артиста СССР Бориса Викторовича Платонова посвящена статья «АКЦЕР, МАСТАК, ЧАЛАВЕК» (6 стр.). Тяжелую утрату понесли Белорусский государственный академический театр имени Янки Купалы, театральное искусство республики, вся Белоруссия — перестало биться сердце широко извест-

ного и любимого артиста, отдавшего театру 45 лет жизни. Образы, созданные Б. Платоновым, — Зелкин, пан Бычковский, Константин Заслонов, Федор Протасов и многие другие — вписали незабываемую страницу в историю советского театра.

В этом номере мы заканчиваем рассказ о Березинском заповеднике. В годы Великой Отечественной войны заповедные леса были надежным укрытием для народных мстителей. Как память о тех славных и героических днях остались партизанские землянки. Фашистская оккупация нанесла большой урон заповедному хозяйству и его лесным обитателям. Много пришлось потрудиться сотрудникам заповедника, но зато сейчас они гордятся тем, что в Березинских лесах живет больше 500 лосей, около 450 бобров, примерно 400 кабанов, десятки оленей, козуль, медведей. Завершается разработка генерального плана переустройства заповедника. Здесь откроется новый музей, гостиница. Чудесный уголок белорусской природы станет важным центром биологической науки («БЯРЭЗІНСКІ ЗАПВЕДНИК», 8 стр.).

НАШЫ КАРЭСНАДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

*
Будаўнічую пляцоўку пакінуў бульдозер. Успалыхнулі агеньчыкі зварачных апаратаў. Гэта лепшыя рабочыя ўчастка «Сантэхмантаж» Уладзімір Цімохін заканчвае апошняе шво. Праходзяць секунды, і над металічнай трубай шугае аранжава-блакітнае палымя. Памятай падзеі — прыходу ў Слонім прыроднага газу — быў прысвечан мінуты працоўных.

Першы ў горадзе перайшоў на газавы паліва трэст «Зеллянгас». Раней на абатраванне цяплиц за суткі выдаткоўвалася 12 тон каменнага вугалю. Газ каштуе ў тры разы танней за вугаль і значна аблягчае працу качагараў. Неўзабаве прыродны газ атрымаюць аўтарамзавод, сотні кватэр жылога масіва па Чырвонаармейскай вуліцы

Р. КАПУСЦІН.

*
Група меліратараў, якую ўзначальвае Аляксей Лапіцкі, вядзе пракладку трас будучага водаканала на аб'екце «Шарыкі». Будзе адваявана ў прыроды 970 гектараў высокаўрадлівых глеб. Іх атрымае калгас імя Леніна.

Вясной весці мелірацыйныя работы амаль немагчыма — выходзіць з берагоў прыпяць, таму так спяшаюцца меліратары. Тут працуе 4 экскаватары.

Ідзе падвозка ганчарных труб на гарфянікі калгаса імя Дзяржынскага. Тут таксама неўзабаве распачнуцца дрэнныя работы.

В. ХВАЙНІЦКІ.

Калінкавіцкі раён.

*
Любоў Васілеўская нарадзілася непадалёку ад Скідэля ў беднай сялянскай сям'і. Да вайны дзяўчынка паспела скончыць толькі два класы. У першыя пасляваенныя гады Любе не цяпелася разам з дарослымі пайсці на будоўлю Скідэльскага цукровага завода.

— Не спяшайся, дачушка, — стрымлівала маці. — Не дарасла ты яшчэ. Але Люба настаяла

на сваім і хутка пачала працаваць падсобнай рабочай. Потым дапамагала тынкоўшчыкам.

З таго часу прайшло больш 16 год. На якіх толькі будоўлях не пабывала за гэты час Л. Васілеўская! Яна ўзводзіла жылныя дамы, прамысловыя аб'екты. У сцены гігантаў хімічнай прамысловасці рэспублікі гродзенскіх заводаў — азотна-тукавага і капралактаму яе рукамі ўкладзены дзесяткі тысяч цаглян. Тут яна навучыла сваёй прафесіі больш 20 маладых рабочых.

Цяпер Люба Васілеўская заканчвае Магілёўскі будаўнічы тэхнікум. За самаадданую працу Урад СССР узнагародзіў яе ордэнам Леніна.

Гродзенскія будаўнікі вылучылі Любу Васілеўскую кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР.

А. КАСЕНКА.

З канвеера Мінскага гадзіннікавага завода сышоў 10-мільённы гадзіннік. Яго сабрала перадавая брыгада, якой кіруе майстар Ганна Гусарава. НА ЗДЫМКАХ: 1. Начальнік зборачнага цэха Юрый ІШЧАНКА ўручае майстру Ганне ГУСАРАВАЙ 10-мільённы корпус гадзінніка для зборкі. 2. Брыгадзір зборачнай брыгады Любоў ШЫЦЬКО правярае гадзіннікі, выпушчаныя звыш дзесятага мільёна.

Фота Ул. ЛУПЕЙКІ.

Барысаўскія сувеніры

Багаты народнымі талентамі старажытны горад Беларусі — Барысаў. Сярод іх — мастакі, скульптары, інкрустатары, рэзчыкі па дрэву, майстры мастацкай вышэйшай, вязання і інш.

Нядаўна чараўнікі такарнага разца падрыхтавалі калекцыю сувеніраў для Лейпцігскага кірмашу, у якім прымае ўдзел наша рэспубліка.

Сувеніры ўяўляюць сабой незвычайнай прыгажосці мініяцюрныя прадметы, вытанчаныя з цвёрдых парод драўніны: бярозы, клёна, граба. Сярод казачных мікрапрадметаў — вінныя, пісьмовыя і чайныя прыборы некалькіх відаў, разнастайныя прадметы хатняга ўжытку — вазы і кветачніцы некалькіх відаў, гладышы, маслабойкі, маслянцы, цукарніцы, талеркі і шмат іншых вырабаў.

ГАЛОУЧЫНСКАЯ ПАНАРАМА

На сцэне ў Галоўчынскай сельскай бібліятэцы — вялікі стэнд «Галоўчын у мінулым і цяпер».

— Гістарычная панарама нашага сяла, — не без гордасці гаворыць загадчык бібліятэкі Мікалай Каралёў. — Ля яе праводзім гутаркі. Асабліва з моладдзю...

Каму не хочацца ведаць гісторыю роднага краю, роднай вёскі! А ў Галоўчына гісторыя багатая. Як сведчаць летапісы, упершыню сяло ўпамінаецца ажно ў XI стагоддзі. У XVI стагоддзі яно належала князям Патоціям, пазней вленскаму ваяводзе графу Пацу. У 1708 годзе, у час нашэсця шведаў, тут адбылася жорсткая бітва. Сяло згарэла дашчэнту, але было адбудавана. Другі раз такое паўтарылася ў час Вялікай Айчыннай вайны, калі Галоўчын спалілі фашысты.

Да Кастрычніцкай рэвалюцыі Галоўчын быў глухім закуткам. Уладаром зямлі і людскога лёсу быў памешчык Васілеўскі. Царква, царкоўна-прыходская школа, карчма-манаполька — што ж яшчэ простаму люду патрэбна...

Сёння тут ад былога засталася толькі назва. Двухпавярховы мураваны будынак сярэдняй школы, клуб, бібліятэка, калгасная музычная школа, бальніца, аптэка, майстэрні бытавога абслугоўвання, паштовае аддзяленне, магазіны... Усё новае. Галоўчынецкі калгас «Наша перамога» — перадавая, энанамічна моцная гаспадарка. Асабліва славяцца ён ільнаводствам. Заможна жывуць калгаснікі. Тэлевізар, газавая пліта — звычайная рэч у хаце. А ма-

тацыклаў у Галоўчыне і не злічыць. Сёлета мусілі ў вёсцы адкрыць курсы аўтавадзіцеляў.

Мяняецца вёска, мяняюцца людзі. Грудзі многіх калгаснікаў аздабляюць ордэны і медалі. Звеняючай ільнаводчага звяна Веры Буяковай у мінулым годзе прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы. Маладая калгасніца Зінаіда Верхалазава вылучана кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР. Многія названы кандыдатамі ў дэпутаты мясцовых Саветаў.

Пашанай і клопатамі акружаны ветэраны працы. Шмат аб чым могуць расказаць маладым заслужаны калгаснік, пенсіянер Георгій Люцінаў. Удзельнік Кастрычніцкай рэвалюцыі і грамадзянскай вайны, ён быў арганізатарам мясцовага калгаса. Стары калгаснік Мікалай Літвінаў быў дэлегатам III Усерасійскага з'езду Саветаў, сустранаўся з Уладзімірам Ільчом Леніным. Фёдар Буякоў — старэйшы ў Галоўчыне камуніст, першы старшыня мясцовага калгаса. Пенсіянерка Анастасія Казлова была дэлегаткай першага Усеаўскага з'езду калгаснікаў-ударнікаў. А колькі дзятвы за сорак год працы ў мясцовай школе вывела на вялікую дарогу жыцця заслужаная настаўніца школы БССР Юлія Марозава! Захар Магілеўчык — прафесар, доктар медыцынскіх навук, Ілья Шчэлка — заслужаны ўрач РСФСР, кандыдат медыцынскіх навук. Яго брат Іван Шчэлка — артыст, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі. Лявон Дракін — кандыдат сельскагаспадарчых навук. Янаў Бычкоўскі — генерал Савецкай Арміі.

Такая яна, галоўчынская панарама...
І. АНОШКІН.

Вялічыцкі раён.

Николай КРУК — председатель Пружанского райпотребсоюза.

НЕТ МИЛЕЙ ЗЕМЛИ, ЧЕМ РОДИНА

ЗА ОКЕАН И ОБРАТНО

Весна в Белоруссию пришла нынче раньше обычного. Во многих местах она уже растопила снега, разбудила водоемы. Теперь по земле бегут миллионы ручейков. Они спешат в низины, а оттуда все вместе в русла больших и малых рек. Весна — прекрасная пора года. Она вселяет в сердца людей радость. Вместе со всеми радуется приходу весны и Николай Крук.

Родился он в ту пору, когда на западных землях Белоруссии хозяйничала буржуазная Польша. Это было тяжелое для простого человека время. В деревнях безземелье, а в городах безработица держали людей в вечной нужде. Вот тогда-то на горе народном и решили подзаработать предприимчивые вербовщики. Они разъезжали по деревням и зазывали белорусских парней и девиц отправляться на заработки за океан.

Наслушался таких «зазывал» Андрей Крук и тоже решил поискать счастья. Простился с молодой женой Анной, девятимесячным сыном Николаем и отправился в дорогу.

Аргентина встретила белорусского хлебопашца не с распростертыми объятиями. Много лет он ходил и ездил по стране, пока не заработал денег. Было желание вернуться домой. Но вести, которые приходили с родины, как и семь лет назад, когда Андрей уезжал из Вошнинич, были неутешительными. Не лучше ли забрать жену и сына к себе? С этой мыслью Андрей и послал семье деньги на дорогу.

В 1936 году семилетний Николай уже ходил по аргентинской земле. Здесь он рос, познавал нелегкую эмигрантскую жизнь. Когда стал взрослым, примкнул к патриотическому движению. Был генеральным секретарем Общества взаимопомо-

щи, созданного выходцами из России.

Но чужая земля всегда остается для эмигранта чужой. Такое ощущение часто испытывал и Николай. Он вспоминал родную Белоруссию, свои Вошниничи, что недалеко от Пружан.

После Великой Отечественной войны советское правительство разрешило многим своим соотечественникам вернуться на Родину. В числе желающих была и семья Круков.

ДВЕНАДЦАТАЯ ВЕСНА

Нынешняя весна для Николая Крука двенадцатая с тех пор, как он и его родители вернулись из эмиграции. И каждая из этих весен — новая веха в счастливой и интересной судьбе. О ней, кстати, рассказывает сам Николай.

— Домой мы ехали долго. Сначала добирались парходом, потом поездом. И чем меньшее расстояние отделяло нас от родных мест, тем скорее хотелось попасть туда.

По приезду в Пружаны мы получили квартиру. Отец пошел работать по своей специальности, он — плотник. Мне же, чтобы найти себе место в новой жизни, пришлось начинать с учебы. Я понимал, что чем быстрее получу образование, тем быстрее стану полезным для общества. Учиться я начал с восьмого класса и одновременно поступил на заочное отделение Минского кооперативного техникума.

Через год после приезда на Родину я устроился на работу в местное городское потребительское общество. Стал заместителем председателя по торговле. Я занимался вопросами обеспечения магазинов и предприятий общественного питания необходимыми промышленными и продовольственными товарами. Причем объемом этой работы с каждым годом все возрастал и возрастал. Объясняется это вводом в эксплуатацию новых магазинов, столовых, буфетов.

В работе мне почти ежедневно приходилось сталкиваться с людьми, которые состоят в рядах Коммунистической партии. Эти люди

являются в нашей стране примером для беспартийных. Однажды я встретился с одним из таких людей. Это был Степан Потеруха, человек с большим партийным стажем и большим опытом работы. За свои коммунистические убеждения он не раз преследовался польской дефензивой, а в 1939 году, когда на западные земли Белоруссии пришла Красная Армия, он был избран первым секретарем Пружанского райкома партии. Разговорились мы с ним, а он у меня и спрашивает: «Товарищ Крук, а почему ты не вступаешь в партию? Человек ты добросовестный, тебя все уважают на работе».

Я и раньше думал об этом, но все как-то не всерьез. Ведь я много лет прожил вдали от Родины, мне казалось, что еще не заслужил чести быть коммунистом. А вот после этого разговора я задумался всерьез, да и отец добрым словом помог. «Вступай, сынок, — сказал он, — быть в партии — это великое дело». Рекомендовали меня в члены КПСС тот же Степан Потеруха и мой сослуживец Александр Стасевич. Так с 1962 года я стал членом Коммунистической партии Советского Союза.

— Николай Андреевич, а как ваша семья устроена сейчас? — поинтересовался я.

— Устроены мы хорошо. Вскоре после приезда из Аргентины государство выделило нам в Пружанах земельный участок и предоставило лес на постройку дома. Отец и мать живут сейчас со мной, они — пенсионеры. Жена моя, Евгения Евгеньевна, работает бухгалтером в местном дорожно-эксплуатационном участке. Дочь Лида ходит во второй класс, а младший сын бегаёт в детский сад.

Этот разговор происходил между Николаем Круком и мною в его рабочем кабинете. Начался он, как говорится, издали не случайно. Николая Крука многие наши земляки помнят в Аргентине и теперь, и поэтому хочется, чтобы, прочитав эту статью, они составили более полное представление, как устроилась и живет на Родине семья Круков. Это хочет знать, например, Тимофей Имховик, родом тоже из Вошнинич. Недавно Тимофей даже написал в деревню письмо своему сыну Александру и попросил его сходить и разузнать, как идут дела у Круков.

А дела у них действительно идут неплохо. Теперь Николай Крук занимает пост председателя Пружанского райпотребсоюза.

НАРОДНОЕ ДОВЕРИЕ

Сейчас Пружанский райпотребсоюз объединяет 183 магазина, 38 предприятий общественного питания, несколько пекарен, колбасных цехов, пунктов по переработке фруктов и овощей. Причем число таких предприятий все время растет. В этом году, например, в селах района еще будет построено несколько магазинов и столовых. Большая работа уже началась около железнодорожной станции Оранчицы. Там возводится крупная база для промышленных и продовольственных товаров на 5 тысяч квадратных метров. На разных участках районного потребительского союза занято более 1200 работников.

И за все это огромное хозяйство в ответе председатель райпотребсоюза. При чем эта ответственность все время возрастает. И увеличивается она по мере того, как у трудящихся района возрастает покупательная способность, повышаются их материальные и культурные запросы. А требования к торгующим организациям со стороны населения сегодня велики. Оно приобретает теперь много промышленных товаров: холодильники, мотоциклы, приемники, часы, стиральные машины, телевизоры, добротную мебель и шитую по последней моде одежду. Трудящиеся района значительно больше, чем раньше, потребляют мясных, молочных, хлебобулочных изделий, причем не собственного производства, а завезенных в магазины.

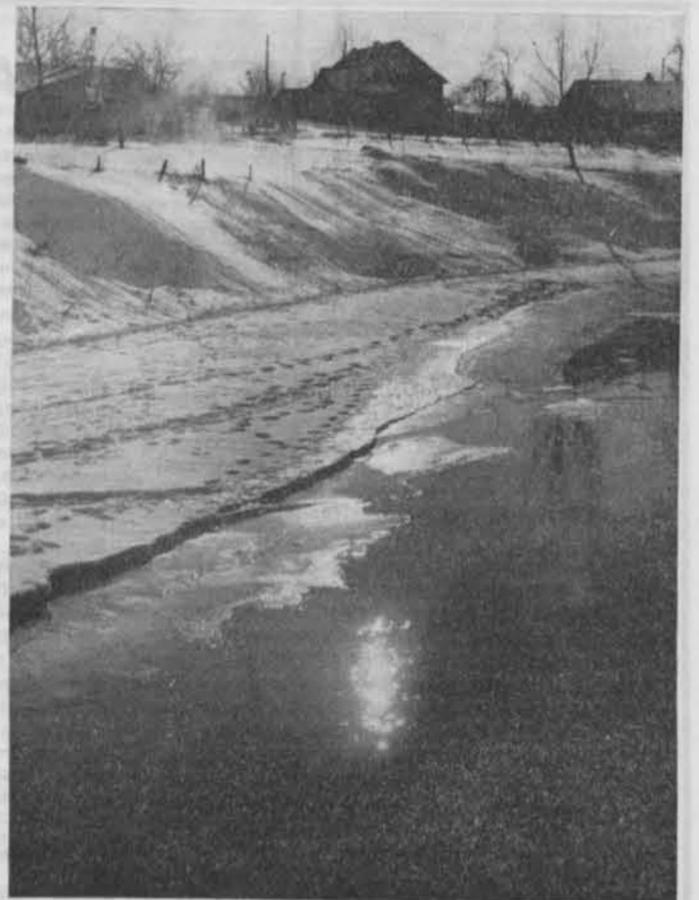
А чтобы сполна удовлетворить покупательные за-

просы населения, нужна четкая и слаженная работа райпотребсоюза, его управленческого аппарата. На этом большом и ответственном посту Николай Крук не раз проявлял свои организаторские способности, показывал примеры хорошо обслуживания населения. Видимо, всем этим он и завоевал себе уважение со стороны трудящихся района.

Когда в нашей республике шла подготовка к выборам в Верховный Совет БССР и местные Советы депутатов трудящихся, население городов и деревень выдвигало в верховный орган республики, а также в областные, городские, районные, сельские и поселковые Советы лучших людей. Выдвижение проходило на общих собраниях. Было такое собрание и в совхозе «Труд». Когда на нем зашла речь о том, кого рекомендовать для баллотировки в районный Совет по Осошнинскому округу № 35, то люди назвали кандидатуру Николая Крука. Этим решением рабочие совхоза оказали ему свое доверие — быть их представителем в районном Совете депутатов трудящихся.

Вот и все, что мне хотелось рассказать о моем соотечественнике Николае Круке. Добавлю к этому, что на последней конференции коммунистов Пружанского района он был избран членом райкома партии. После окончания в 1966 году средней школы и кооперативного техникума он решил учиться дальше. Теперь Николай Крук — студент-заочник Московского кооперативного института.

Л. СКИБЕНКО.

АПОШНЯ СЛЯДЫ ЗИМЫ.

Не прадумала прырода свайго «праекта»: надзяліла сталіцу нашай рэспублікі невялікай ракой. У некаторыя гады наступленне вады ў Свіслач не перавышае чатырох кубічных метраў у секунду. Як жа павялічыць прыток вады ў Свіслач, зрабіць яе паўнаводнай? Інжынеры-гідратэхнікі прышлі да вываду, што гэту праблему можна вырашыць шляхам пера-размяшчэння натуральных вод. Распрацаван праект будаўніцтва Вілейска-Мінскай воднай сістэмы. Ён прадугледжвае перакідку часткі вады з ракі Віліі ў Свіслач.

НА ЗДЫМКУ: інжынер Г. ДУБОВІК (злева), галоўны інжынер праекта П. ГОЛЬДБЕРГ, старшыя інжынеры Н. САКАЛОУСКІ, Т. НАВІЦКАЯ, кіраўнік групы В. БЫКАУ і старшы інжынер В. МАКРЫНСКІ ўдакладняюць рабочыя чарцяжы Вілейска-Мінскай воднай сістэмы.

АБ БЕЛАРУСІ— ЗА МЯЖОЙ

«Да сёдня хвалюе гераізм беларускага народа», — гэтымі словамі доктар Хасе Гарсія-тэльо, прэзідэнт Чылійска-савецкага інстытута культуры ў горадзе Вальпараіса, ахарактарызаваў сваё ўражанне ад аповесці Васіля Быкава «Грэця ракета», якую ён прачытаў на іспанскай мове.

Творамі Івана Шамякіна, Васіля Быкава, Максіма Танка, Пётруся Броўкі, Аркадзя Куляшова зацікавіліся міланскія студэнты. Яны стварылі «таварыства чытанія», каб у арыгіналах знаёміцца з кнігамі беларускіх пісьменнікаў. А англійскі паэт Волтэр Мей, якому таксама спадабаліся вершы нашых паэтаў, вось ужо многа год працуе над перакладамі твораў беларускіх майстроў слова. Ён пераклаў цыкл вершаў М. Танка, а таксама вершы П. Броўкі, А. Куляшова, П. Панчанкі.

Жывую цікавасць выклікалі ў Чэхаўскай кніга М. Садковіча і І. Львова «Георгі Скарына», даследаванне С. Майхровіча «Жыццё і творчасць Ф. Багушэвіча». Старшыня гарадскога рускага клуба Брно, заслужаны настаўнік ЧССР Кірыл Немешал у сваім пісьме шле падзяку беларускім сябрам за прыслання кнігі і паведамляе аб сваім намеры апублікаваць анатацыі на гэтыя творы.

Цікавасць зарубежнай грамадскасці да Беларусі не вычэрпваецца знаёмствам толькі з мастацкай літаратурай. Нашы зарубежныя сябры імкнучыся як мага больш даведацца аб сённяшнім дні рэспублікі— аб развіцці эканомікі, культуры і навукі. Задавальняючы гэтую цікавасць, зарубежныя газеты і часопісы сталі часцей публікаваць матэрыялы аб жыцці Савецкай Беларусі.

Нядаўна ў Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы ў перыяд Дэна савецкай культуры прайшлі Дні Савецкай Беларусі. Праграма ўключала разнастайныя мерапрыемствы: вечары, мітынгі, лекцыі, даклады, фотавыстаўкі, выстаўку беларускага шкла і крышталю, дэманстрацыю дакументальных фільмаў.

Бюлетэнь «Прэса Савецкага Саюза», які выдаецца службай прэсы пры Старшынё Савета Міністраў ГДР і Цэнтральным праўленнем Таварыства германа-савецкай дружбы, прысвяціў свой спецыяльны нумар БССР. Нумар адкрываецца рэдакцыйным артыкулам «Беларусь — дастойны член сямі савецкіх народаў». У артыкулах «Квітнеючая краіна паміж Дзвіной і Прыпяццю», «Краіна хіміі, цудоўных станкоў і аўтамабілебудавання» і фотанарысах «Гарады і прадпрыемствы», «Наваполацк — горад нафты» падрабязна расказваецца аб дасягненнях нашага народа ў развіцці прамысловасці рэспублікі. Вялікае месца адвядзена таксама расказу аб жыцці працаўнікоў вёскі і іх поспехах у развіцці сельскай гаспадаркі. Гэта нарсы і артыкулы «На правільным шляху», «Навіны сельскагаспадарчай навукі і практыкі БССР», «Ахова здароўя на вёсцы», «Сельская школа імя К. Чорнага».

Польскім чытачам часта

расказвае аб Беларусі часопіс «Пшыязнь» (Дружба). У мінулым годзе адзін з лістападаўскіх нумароў гэтага часопіса быў цалкам прысвечан нашай рэспубліцы. «Беларусь» напярэдадні 50-годдзя Савецкай улады — так называў сваё інтэрв'ю са Старшынёй Савета Міністраў БССР Ц. Кісялёвым галоўны рэдактар часопіса Станіслаў Юнг. Шмат цікавых лічбаў і фактаў прыведзена ў фотарэпартажы «Савецкая Беларусь сёння».

Аб эканамічных, палітычных і культурных сувязях паміж Польшчай і Беларуссю расказаў намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР, старшыня Дзяржплана рэспублікі Ф. Кохануў у артыкуле «Аб'яраючыся на брацтва і супрацоўніцтва». Гэтай жа тэме прысвяцілі свае выступленні В. Смірноў — старшыня прэзідыума Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі і паэт Максім Танк — старшыня Беларускага аддзялення Таварыства савецка-польскай дружбы.

Нядаўна ў БССР павышаў спецыяльны карэспандэнт часопіса «Францыя—СССР» П'ер Дэлон. Беларускае таварыства дружбы дало яму магчымасць шырока пазнаёміцца з жыццём працоўных рэспублікі. І вось перад намі адзін з нумароў часопіса «Францыя—СССР». Пад агульным загалоўкам «Беларусь — зямля герояў і стваральнікаў» апублікавана падборка разнастайных матэрыялаў аб рэспубліцы. У нумары даюцца падрабязныя даведкі аб гісторыі ўзнікнення Беларускай суверэннай дзяржавы, аб гераічнай барацьбе яе народа супраць фашызму. Тут жа апублікавана інтэрв'ю са старшынёй калгаса «Рассвет» Кіраўскага раёна Героём Савецкага Саюза і Героём Савецкай Айчыннай вайны К. Арлоўскім. У часопісе увайшла асабісты ўражанні журналіста аб сустрэчах з працоўнымі на Беларускім аўтамабільным заводзе, Салігорскім калійным камбінаце, Мінскім радыёзаводе.

У друкаваных выданнях раду зарубежных краін — Балгарыі, Канады, Фінляндыі, ЗША, Аргенціны, Бельгіі і іншых — рэгулярна публікуюцца артыкулы, фотанарысы і фотарэпартажы, падрыхтаваныя Беларускім таварыствам дружбы. Так, напрыклад, часопіс «Балгара-савецкая дружба» апублікаваў фотанарыс «Светлагорскі корд». Газета «Ла вос матэрна», якая выдаецца ў Аргенціне, змясціла артыкул «Беларускі тэатр» і фотадарожку пад загалоўкам «6-я аб'яднаная бальніца Мінска». У галандскім часопісе «Нідэрланды — СССР» змешчаны фотанарысы аб Мінскім дзяржаўным педагагічным інстытуце замежных моваў. Многа матэрыялаў аб Беларусі публікуецца таксама на старонках газет «Вестник» (Канада), «Русский голос» (ЗША), «Ніва» (Польшча), часопіса «Наша жизнь» (Фінляндыя) і іншых.

**І. КАШЧЭУ,
Р. СОБАЛЕУ,**
супрацоўнікі Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі.

ДА ЖЫЦЦЯ ЎВАСКРЭШАНЫ

1. КАЛІ Міхаіл Бярэзін разам са сваім падраздзяленнем уступіў у Свіслач, горада, можна сказаць, ужо не існавала. Нічога не пашкадаваў люты фашыст, адступаючы, знішчыў усё, што паспеў. Наўкол усё гарэла, трашчала і абвальвалася, усё пажырала раз'юшанае полымя вайны. Густы едкі дым ахутваў зямлю, лез у вочы.

Толькі счарнелыя коміны панура тырчэлі сярод попелу і руін,—ўспамінае Міхаіл Фёдаравіч.—Уцалела літаральна некалькі хат. Іх можна па пальцах пералічыць,—і, нібы ў пацвярджанне сказанага, ён пачынае загінаць пальцы.—Шэсць па Пралетарскай вуліцы; здаецца, па дзве ці тры на Савецкай і Кастуся Каліноўскага; з дзесяць дамоў стаяла на вуліцы Леніна. Вось, бадай, і ўсё, што засталася ад раённага цэнтра Свіслач. Як сёння памятаю, размяшчацца нам прыйшло проста ў парку. Так і на чавалі пад адкрытым небам.

Было гэта ўлетку 1944 года, калі апошні нямецкі фашыст быў выкінут з Беларусі і фронт адкаціўся на левы бераг невялікай ракі Свіслач. Немцы адступалі да Беластока. Гул гармат даносіўся ўжо здалёк, а хутка і зусім заціх. І гэтая шматпакутная і гераічная зямля зноў ўваскрэсла. Уваскрэсла, каб жыццё і залечваць раны, узнімаць на сабе новыя гарады і вёскі, шумець збавыной і слушаць шчаслівы дзіцячы смех.

2. КАБІНЕТ Бярэзіна, намесніка старшыні Свіслацкага райвыканкома, знаходзіцца на другім паверсе. Адсюль, з акна, адкрываецца шырокая панарама цэнтра горада. Управа пабегла вуліца Леніна. Гэта самая ажыўленая магістраль. Яна перасякае горад з канца ў канец, праходзіць міма прадуктовых і праматарных магазінаў, пакідае справа рэстаран і універмаг, мінае адміністрацыйныя будынкі, музычную школу і ўпіраецца ў аўтавакзал. Вось дзе, сапраўды, бойкае месца Тут большую частку сутак не сціхае людскі гоман. З аднаго толькі Гродна за дзень прыходзіць некалькі аўтобусаў. Не абы якіх, а вялікіх, зручных «ЛАЗ'аў» — па 40-50 чалавек месціцца ў кожным. І ўсе поўныя. На дзіва многа пасажыраў у Свіслачы. Штомінутна падыходзіць машыны з Бераставіцы і Поразава, з Ваўкавыска і Брэста, з навакольных мястэчак і вёсак. Глянеш на схему маршрутаў, што вісіць у вакзале, дык здаецца, быццам у Свіслацкім раёне не прызнаюць ніякага транспарту, акрамя аўтамабільнага: стрэлы-лініі злучылі з райцэнтрам дзесяткі вёсак...

Проста перад будынкам райвыканкома ляжыць шырокі сквер, ён разбіт якраз пасярэдзіне вуліцы Кастуся Каліноўскага.

На рагу — сярэдняя школа імя Кастуся Каліноўскага,—глумачыць Бярэзін,—а побач—бачыце будынак з сілікатнай цэглы—школа-інтэрнат. Тры гады назад збудавалі. Вялікая, на 640 месц. Там у іх музей цікавы. Абавязкова зайдзіце—убачыце даўнейшую Свіслач... А ў канцы свера — дом культуры, злева — кнігарня і жылыя дамы. Усё пасля вайны вырасла. Апошнія словы Міхаіл Фёдаравіч вымавіў, як мне здалася, некалькі асабліваму, з пачуццём гонару.

Не думаў хлопец з берагоў Волгі, што лёс закіне яго на самы край савецкай зямлі, што горад гэты стане для яго родным. Міхаіл Бярэзін марыў дайсці да Берліна. Але давялося закончыць паход на граніцы з Польшчай. Тут яму сказалі: «Застанешся ў Беларусі, будзеш дапамагаць аднаўляць гаспадарку». Загад ёсць загад, і воін прывык яго заўсёды выконваць. Лёгка цяпер гаварыць аб усім, а колькі папыхадзіў, папаездзіў па гэтых мясцінах Міхаіл Бярэзін, колькі бяссонных начэй правёў. Але былі і радасныя, шчаслівыя дні. Калі закладвалі першы падмурак, калі пракладвалі першую баразну, калі зжыналі першы колас.

3. МО' дарэмна я называю Свіслач горадам? Да яго больш падыходзіць слова гарадок. Сапраўды, тут не адчуваеш звычайнай мітусні вялікіх гарадоў, дамы не ўзнікаюцца вышэй другога паверха, буйной

прамысловасці няма: раён сельскагаспадарчы. Затое надзвычай многа зеляніны. Цэлых шэсць паркаў на сярэдняй велічыні раённы цэнтр, — такое не часта сустранеш. А сёлета будзе закладзены яшчэ адзін. Будзе ён называцца імем 50-годдзя Савецкай улады. Так рашылі адзначыць юбілей сваёй дзяржавы свіслачане. Жыхары горада атрымаюць сёлета новы корпус бальніцы, а нападальк яе разальцеца штучнае возера. Месца для адпачынку выбрана добрае. Мясцовыя футбалісты ўжо вясной будуць ганяць мяч на новым стадыёне. Новае... новае... Магазіны новыя, маслазавод новы, майстэрні «Сельгастэхнікі», цагельныя заводы новыя, дзіцячыя сады і гасцініца—таксама новыя. Калі глядзіш на ўсё гэта збоку, здаецца, бачыш акуратны макет, зроблены ўмелай рукой архітэктара. А як выглядала тая, даваенная Свіслач? Што стаяла на месцы сённяшніх дамоў і прысадаў?

4. «НА БАЗАРНАЙ плошчы, дзе цяпер разбіты сквер, узвышаўся 40-метровы абеліск. Пабудаваны ў XV стагоддзі, калі была заснавана Свіслач».

Гэтыя радкі можна прачытаць у музеі школы-інтэрната. Са старых фатаграфій глядзіць горад, якога ўжо няма. Вось гімназія, размешчаная ў палацы графа Тышкевіча, шматлікія крамы і гарбарныя майстэрні. Глядзіш на ўсё гэта і адчуваеш жаль за спусташэнне, але разам з тым узнікае пачуццё горадскай за новую Свіслач, адбудаваную рукамі нашых сучаснікаў і так непадобную на старое мястэчка дробных гандляроў і мяшчан.

«Так выглядала адзіная ў Свіслацкай воласці бальніца на 30 ложкаў. Яе аслугоўвалі 1 урач, 1 фельчар і 1 акушэрка». Подпіс пад фатаграфіяй. На ёй—доўгая нізкая будыніна з маленькімі вакенцамі. Адрознівае прыгадаліся нашы баракі першых пасляваенных год, калі людзям не было дзе жыць. Што і казаць, з цяперашняй бальніцай раённага цэнтра тагачасная не ідзе ні ў якое параўнанне. Да таго ж яна не адзіная: у кожным калгасе сустранеш калі не бальніцу, то медыцынскі пункт—напэўна.

У 1939 годзе ў Свіслацкай воласці было 17 пачатковых, 3 сямігадовыя школы і адна гімназія. У іх працавала 85 настаўнікаў. Цяпер—104 школы. З іх толькі сярэдніх—14. 900 педагогаў (279 з вышэйшай адукацыяй) вучаць дзяцей калгаснікаў і рабочых. Гэта таксама музейныя звесткі. Нездарма Бярэзін раіў зайсці сюды. Тут адчуваеш не толькі подых гісторыі, але і веліч сённяшніх дзён.

5. У СВІСЛАЧЫ ўсё звязана з імем Кастуся Каліноўскага. У горадзе ўсе, ад старога да малаго, ведаюць гісторыю жыцця і барацьбы палымянага змагара за справу народную. Тут, непадалёк Свіслачы, ён нарадзіўся і правёў свае дзіцячыя гады. Яго слэды захавалі вуліцы горада: Кастуся Каліноўскага вучыўся ў Свіслацкай гімназіі. Беднасць і гора гэтага краю бачыў ён, а потым клікаў сялян брацца за тапары і косы і выступаць супраць прыгнятальнікаў-памешчыкаў. Сюды даходзіла яго «Мужыцкая праўда» і перадавалася ўпотаў ад вёскі да вёскі.

Магчыма, адзін з гэтых экзэмпляраў і знаходзіцца цяпер у школьным музеі? А музей, трэба сказаць, багаты і цікавы. Фатаграфіі і кнігі, фотакопіі дакументаў, багатая перапіска з вучонымі, даследчыкамі спадчыны кіраўніка сялянскага паўстання,—усё гэта дае поўнае ўяўленне аб кароткім, але яскравым жыцці Кастуся Каліноўскага. Перад сярэдняй школай, якая носіць яго імя, на высокім п'едэстале ўстаноўлены бюст выдатнага земляка свіслачан. Ён бачны кожнаму, хто праезджае па вуліцы Леніна. Кожную раніцу з ім вітаюцца дзеці, што спяваюцца ў свае класы. Нашчадкі Кастуся Каліноўскага, яны жывуць у гэтым горадзе, адроджаным і адбудаваным іх бацькамі, у горадзе, які ўваскрэс да новага жыцця.

В. МАЦКЕВІЧ.

АКЦЁР, МАСТАК, ЧАЛАВЕК

Памяці
Барыса Віктаравіча
ПЛАТОНАВА

...На фасадзе тэатра з белай паперы нясцерпна, проста ў твар б'юць страшэнныя словы: «Учора, 16 лютага, памёр народны артыст СССР Барыс Віктаравіч Платонаў...» І патак людзей з пацімнёшымі тварамі ўліваецца ў дзверы, падымаецца па шырокай лесвіцы. Люстры зацягнуты чорным крэпам, крэп на прыслушчаных сцягах, на жалобных павязках. Сёння — гора ў тэатры. Купалаўскі тэатр, Мінск, Беларусь хаваюць любімага артыста.

А са сцен на нас глядзяць фатаграфіі. Вось хітра прыжмурыў вочы Лявон Чмых — адзін з любімых герояў Барыса Віктаравіча Платонава, апошняга яго роля, у якой ярка свя-

цілі талент, гумар, розум, народнасць вялікага артыста.

Побач лісліва ўсміхаецца, паводзячы вострым носікам, што вынохае плёткі, Зёлкін — даносчык, зводнік і пляткар, шкоднае насыкомае, прыбітае Платонавым у гербарый такіх жа мелкіх душ і нягоднікаў. Амаль 30 год назад упершыню сыграў Барыс Віктаравіч ролю Зёлкіна ў спектаклі па п'есе Кандрата Крапівы «Хто смяецца апошнім». Прайшло чвэрць стагоддзя. Любімы спектакль мінчан быў зноў пастаўлены на сцэне купалаўскага тэатра. У гэты дзень мы пераканаліся: мастацтва акцёра вялікага таленту, акцёра-грамадзяніна, акцёра-мысліцеля — часу непадладна.

Побач з Зёлкіным на фатаграфіі пыша гонарам пан Быкоўскі з «Паўлінкі» — надзьмуты засцяпковы шляхціч, у якога ўся маёмасць — гэта непамерная фанабэрыстасць. Жураўліная паходка нягнуткіх ног, ганарысты паварот шыі, застыўшае, нібы зацягнутае плёнкай птушынае вока — здзіўляюча выразны і востры знешні малюнак ролі, а за ім чытаецца цэлая біяграфія паўгалоднага хлусліўца, заклапочанага толькі тым, каб не страціць сваёй шляхецкай годнасці.

І тут жа, побач, мудры, поўны болю, тугі, горадасці погляд. Гэта Эзоп, складальнік баек, мудрэц і філосаф.

Эзоп, які аддаў перавагу рабству перад свабодай, купленай цаной ганьбы.

Уладзімір Ільіч Ленін у «Трэцяй патычнай» Пагодзіна — увесь парыву, увесь імклівая плынь думкі, дзеяння.

Фёдар Пратасаў... Адзін са складанейшых вобразаў рускай класікі, выкананы Барысам Платонавым з такой страасцю, з такой самааддачай, што не вытрымала сэрца артыста. У фінале другога спектакля-п'ем'еры ўпаў Федзя Пратасаў, пусціўшы ў сябе кулю. І на бурны апладысменты не адказаў акцёр Платонаў, сэрца яго атрымала першы удар...

Але і пасля гэтага ён не мог берагчы сябе, быць у баку ад клопатаў і хвалявання творчага жыцця. Паправіўшыся, ён прыйшоў у тэатр — яго парады, настаўленні, дапамога былі так неабходны маладым. Член мастацкага савета ў родным купалаўскім тэатры, загадчык кафедры мастацтва акцёра ў тэатральна-мастацкім інстытуце, дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, ён не мог быць староннім назіральнікам нашага жыцця. Энергія, імкненне да творчасці штурхалі яго дзейнічаць, працаваць, хвалявацца.

Разам з жонкай, сябрам, партнёрашай па сцэне Ірынай Фларыянаўнай Ждановіч і з маладым рэжысёрам Барысам Ганага ён уззяўся за аднаў-

ленне спектакля «Канстанцін Заслонаў». Не шкадуючы сіл, шчодро дапамагаў парадзі, назіраннямі, знаходкамі.

І памёр на рабоце, у інстытуце. Сярод працы, клопатаў, хваляванняў, сярод творчасці, як і жыў.

А з фатаграфіяй глядзяць створаныя ім героі. Яны — бессмяротныя, ім — жыць.

ЗЯМЛЯ, НА ЯКОЙ ВАРТА ЖЫЦЬ

Адыму са страйшых беларускіх мастакоў-пейзажыстаў Мікалаю Васільевічу Дучыцу споўнілася 70 гадоў. Ён пачаў свой творчы шлях у той час, які здаецца нам зараз далёкай гісторыяй — яшчэ ў пачатку нашага стагоддзя.

Дзяцінства М. Дучыц правёў у адным з самых маляўнічых куткоў Беларусі — на Навагрудчыне. Ён увабраў у сябе своеасабліваю прыгажосць і чароўнасць роднай прыроды. І іменна яна вызначыла характар і напрамак яго творчасці, дала невычэрпны зарад уражанняў на доўгія гады.

Пачатак творчага жыцця мастака супаў з ростам і развіццём маладой Савецкай дзяржавы. Мастак, зразумела, не мог прайсці міма хваляючых падзей сучаснасці. Яго пейзажы расказваюць і пра новыя раёны Мінска, і пра жыццё калгаснай вёскі, пра першыя новабудовы рэспублікі і пра мясціны партызанскіх баёў.

Нядаўна ў мастацкім музеі БССР адкрылася персанальная выстаўка твораў М. Дучыца, на якой прадстаўлена каля 150 работ.

У асноўным гэта пейзажы пасляваенных і апошніх гадоў. Тут і летнія краявіды, і гарадскія куткі, і зімовая прырода. Апошняя мастак аддае асабліва многа ўвагі. Ён любіць пісаць зімовы лес. Мы бачым застыглыя на морозе дрэвы, елачкі з цяжкімі шапкамі снегу. Прырода, здаецца, замерла. Але раптам бачыш дзівосную гульню ценяў на снезе, чорны сук, яркую зеляніну галінкі — і пейзаж ажывае.

Любімым матывам Дучыца з'яўляецца зімовая рэчка, ручай, якія, здаецца, не падаюцца моцнаму марозу і прабіваюцца паміж сум'ятамі.

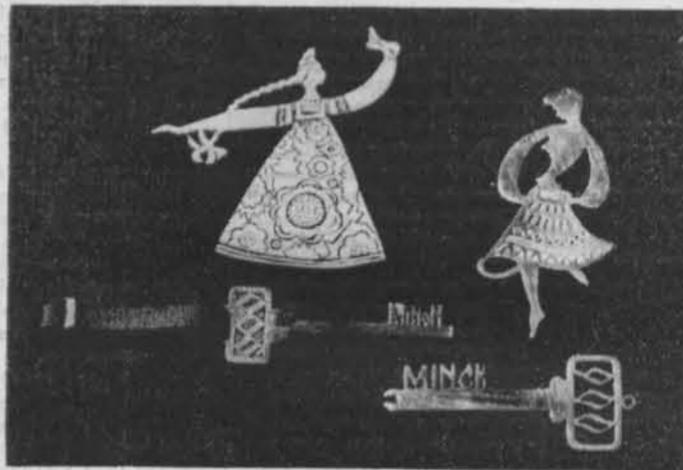
Уражае свежасць і яснасць мастацкага мыслення М. Дучыца. З гадамі яно не прытуляецца, не знікае. Наадварот, мастак бачыць усё яшчэ больш востра і глыбока. Яго апошнія пейзажы вызначаюцца праўдзівасцю і задзіўнасцю.

Цікавая на апошняй персанальнай выстаўцы і серыя малюнкаў, зробленых фламаістрам М. Дучыц умее дакладна перадаць матэрыяльнасць мураваных дамоў, чарпачных дахаў, халоднай вады і лёгкіх воблакаў. Серыя малюнкаў пра Мінск, якую мастак стварыў нядаўна, — сапраўдная паэма роднаму гораду. Шчырыя карціны выдатнага майстра беларускага пейзажу нясуць людзям цеплыню, радасць і святло, адкрываюць зямлю, на якой варта жыць.

Э. ПЕТЭРСОН.

Добрым напамінкам аб падарожжы па Беларусі будуць сувеніры, зробленыя мастакамі М. СВІЯГІНЫМ, М. ПУШКАРОМ і Ул. БАСАЛЫГАМ.

Фота Ул. КІТАСА.

«МЫ ПОДНЯЛИСЬ В ПОЛНОЧЬ, ЧТОБЫ ЗАСТАТЬ СПЯЩИХ ВРАСПЛОХ»

ВАРВАРСКИЕ БОМБАРДИРОВКИ МИРНОГО НАСЕЛЕНИЯ ДРВ ПРОВОДЯТСЯ ПО РАЗРАБОТАННОМУ АМЕРИКАНСКОЙ ВОЕНЩИНОЙ ПЛАНУ,

признает в своих показаниях майор военно-морских сил США Шарль Н. Тэннер, сбитый 9 октября 1966 года над северовьетнамским городом Фули.

«Я получил приказ совершить налет на жилые районы, используя шариковые, напалмовые и фугасные бомбы...», — заявил Тэннер. «Подполковник Бэнни Сивилла, представитель штаба авиадивизии, сказал нам на 15-минутном совещании, что мы должны подвергать ДРВ систематическим бомбардировкам, чтобы подавить моральный дух населения, спасти его правительство от компромисса в мирных переговорах. Он гово-

рил, что наша тактика заключается прежде всего в том, чтобы сбрасывать фугасные бомбы вокруг деревень. Это вызовет большие потери среди населения и заставит оставшихся в живых искать убежища в деревнях. Когда они прячутся в укрытиях, нужно выкуривать их оттуда напалмовыми бомбами, затем, если они побегут из укрытий, пустить в ход шариковые бомбы. Такая система гарантирует полное уничтожение людей».

«Я действовал точно по приказу», — продолжает Тэннер. — Мы поднялись в воздух в полночь, чтобы застать врасплох спящих людей и не дать никому уйти. Первым объектом налета была небольшая деревуш-

ка Муи Тяо, расположенная в 13 километрах к юго-востоку от города Тханьхоа.

Как и другие летчики, я начал сбрасывать бомбы, и деревня была взята в железное кольцо смерти. Мы развернулись, набрали высоту и, войдя в пики, обрушили на деревню напалмовые бомбы. Море огня запыхало в деревне, и все стало видно, как на ладони. Когда мы в третий раз вернулись, чтобы проделать последнюю операцию — сбросить шариковые бомбы, я увидел, как бегут из деревни люди, спасаясь от огня, и меня охватила дрожь. Но я сбросил шариковые бомбы прямо на их головы, как того требовал приказ. Когда мы покидали деревню, ее пожирало пламя. Я не мог не думать об убитых жителях, о разрушенных школах, церквах и больницах».

Тэннер не раз участвовал в варварских налетах и на густонаселенные северовьетнамские города Фули, Намдинь, Винь, Тханьхоа, Тхайбинь, Тайнгуй-ен. В этих налетах он и его коллеги — соучастники преступлений применяли тактику «выжженной земли».

Вот как проходила, вспоминает Тэннер, одна из бомбежек города Фули: «Мы применили тогда старую тактику, и шесть «Ф-4 Б» сбросили весь запас фугасных бомб вокруг Фули. Затем, развернувшись, все шесть самолетов пронесли над центральной улицей города и сбросили подряд 12 напалмовых бомб. Когда вспыхнуло пламя, мы вернулись и сбросили на разбегающихся людей оставшийся груз — 12 контейнеров, в каждом из которых находилось по 300 шариковых бомб. Немало, ду-

маю, погибло там женщин, детей и стариков».

Таковы обличающие американских агрессоров факты, изложенные американским летчиком.

Чтобы не было места никаким сомнениям по поводу достоверности этого чрезвычайно важного документа, вьетнамские газеты публикуют фотоснимок Тэннера и фотокопию его письменного признания, под которым стоит его подпись.

Вьетнамские газеты единодушно подчеркивают, что признание Тэннера окончательно разоблачают живые заявления американских правящих кругов о том, что американские самолеты якобы бомбят в Северном Вьетнаме лишь «сооружения из бетона и стали» и «избегают бомбить жилые массивы».

—ТАСС.

50 YEARS
1917—1967

YEARS THAT CHANGED OUR WORLD

Marx was the first to point out to us that after spending thousands of years trying to interpret the world, now at long last we had in our grasp the power to change the world.

But I wonder: did Marx imagine how fast this would happen, in real life?

Could the genius who discovered scientific Socialism even dream that the working people of the first socialist state would transform the whole world in just half a century?

Let us leave Marx with history.

It is more useful to question ourselves: Now that nearly 50 years have gone by since the Socialist Revolution, do we understand what has happened on Earth in this little time?

Picture yourself facing a kind of intelligent computer. You press a button, requesting a single fact from among millions of bits of information, one fact of overwhelming significance for mankind.

This fact will appear without hesitation, instantly: the people of the Soviet Union revolutionized world politics, by building the most advanced society and thus they realized the hope of the people all down through history. Socialism changed for ever the age-old balance of forces, and made the defenders of peace mightier than those who profit by the sword.

Only a few observers in the West could see this fact taking shape as far back as 1922. Then the young Red Army—ill-fed, ill-clad soldiers—finally smashed the last of the armies hurled against the Soviet State by 14 powerful capitalist nations.

After the defeat of the Nazi hordes, after the claims of the U.S. imperialists to nuclear monopoly vanished into thin air, it became clear that the armed might of Socialism was a force such as we had never before seen on Earth: a force held in readiness only to save civilization from the catastrophe of war. For the first time in history a major power appeared whose unsurpassed might was placed in the service of peace.

The Soviet people, in the 50 years since Lenin signed the Decree on Peace, have carried the prestige of Socialism up to the very summit of human respect.

Looking through my file of old newspaper clippings, I smile in disbelief at the speed of our changing times.

Less than 12 years ago a small group of Soviet concert artists came to Canada. So hostile was the press that we had to take security measures. So prejudiced was the cultural community that orchestras publicly refused to accompany one of the world's greatest violinists, Leonid Kogan. They would not play for a «Red Russian».

Kogan played all alone on the stage. Two stars of the Bolshoi danced without scenery. A pianist and an opera singer were heard in hockey rinks.

And yet the arts of Socialism triumphed.

Thousands were turned away from those concerts. Before the tour was over, commercial impresarios were quarrelling over the right to bring Moscow and Leningrad stars to North America.

I would like to call on Leonid Kogan today and ask «My

friend, my Red Russian friend, do you ever recall playing on those lonely Canadian stages... now that the orchestras of North America give standing ovations to you and all Soviet artists, now that the world's critics line up to shake your hand?»

Only 12 years! Yet Soviet music, literature, dance, theatre and cinema have changed the cultural atmosphere of the West.

Fifty years ago the guns of the Aurora thundered a tremendous advance in the spiritual life of society. The Soviet people were able to begin revolutionizing the cultural life of all mankind because they transformed the social foundation from which all culture arises. This was possible because the working people came to power, thus showing the world how the producers of all society's wealth can also become the creators of art, millions of masters of culture.

Today, squirm as they will, the cultured apologists of capitalism cannot hide the bright truth. It is the Soviet people who have astonished the world of the arts, it is their socialist system that has begun a new era of culture.

And now you must forgive my Canadian habit of turning from a subject of gravest importance to a mere joke.

I suppose you have to live in the West—in our North American «fortress of capitalism»—to appreciate why the remarkable economic achievements of the U.S.S.R. so often appear in a strange light over here. Our business leaders buy the most expensive seats to watch Soviet dancers and hear Soviet musicians, but naturally, what impresses them far more is Soviet trade and Soviet finance.

A few years ago, Western financial editors sneered at trading with the socialist countries, and ridiculed the U.S.S.R.'s currency. Nowadays they take front-page headlines to spread even a rumour of some new, big Soviet deal. When the almighty dollar has another of its frequent nervous seizures, our papers quote at length from the quarterly *Review of the Moscow Narodny Bank of London*. One simply must know what the Soviet are saying about gold!

The fact is that prominent capitalists, and their managers, have suddenly realized how deceived they were by their own anti-Soviet propaganda. One thing is obvious, namely, that before the socialist revolution Russia was at the bottom of the capitalist world, whereas now, in spite of colossal gains in Western output, the Soviet Union is emerging to the fore.

How could it be otherwise? As recently as 40 years ago Soviet industry had not yet reached the prerevolutionary level, the factories of tsarism had not yet been restored. But in these four decades—including a war that all but wiped out 1,700 cities and 32,000 major enterprises!—the U.S.S.R.'s production has risen 55 times over.

Nowhere has capitalism ever approached such a speed of economic progress.

There was a time when my country, Canada, led the world

in expanding electric power output. But our industrialists gape at Soviet power production now: it has soared 25,000 per cent since the coming of Socialism.

Their bewilderment is the more amusing because it is sincere. Quite a few of them go to the U.S.S.R. trying to «discover the Soviet secret». Not a few big businessmen have even sent their secretaries to Left-wing book stores, to buy Marx's «Capital». Not long ago «planning» was the dirtiest word in any Western language, but today it is shamelessly borrowed from Socialism by every college teacher and every minister of finance in the capitalist world.

If the Soviet government can guarantee fabulous economic growth, well, why not induce monopolists to swallow their pride and try a little planning?

Alas! Western scholars carelessly leave Marxism out of Marx. It turns out (as now gloomily reported from London) that if you attempt to plan capitalism you end up planning its inevitable crises. A really unbelievable headline in U.S. News says quite matter-of-factly: «Planned Recession for Britain. How It's Working».

At least they're trying hard to borrow something from the U.S.S.R.'s experience.

But while this sudden respect for the Soviet Union's soaring economic prestige amuses me, I also understand that industrial progress is a grim life-death problem for the majority of the human race.

Who can smile, thinking of people by the hundreds of millions who are hungry and ill in Africa, Asia, Latin America? And their impoverishment is worsening so dreadfully that soon a thousand million must radically improve their economies or they will perish.

All these human beings live in the world of free enterprise. Year by year capitalism becomes more helpless to save them. While every annual report of Soviet progress shows that the only salvation for the desperate majority of Earth's people is an unprecedented speeding of development, an acceleration of economic progress that is possible only in Socialism.

Are we to think then, that the U.S.S.R.'s economic success is significant only in the darkest regions of our planet?

Never mind in-between capitalist lands, look at the richest nation of all, the U.S.A. itself. The Advisory Council on Public Welfare reported (in 1966) on Americans who are «living in bleak and separate prisons of poverty... from which there is no escape».

How many citizens of the affluent U.S.A. do you think exist in such misery?

According to the Council: no less than 34,000,000!

It is literally true that these inhabitants of an enormous, nameless Poor Land have no nation of their own. They can elect no President. They have no delegate to raise their plight in the U.N. General Assembly. Their millions of children are growing up deprived of health, opportunity, even hope itself.

What force can ever liberate them?

Socialism. Critics will sneer. Isn't this bowing before the world's new

system the way believers kneel to miracleworking plaster saints?

No, I am not on my knees. It is no dead image I salute. This year the world pays homage to the living Soviet state, the revolutionary miracle of Socialism, which enabled the peoples of one of the world's poorest nations to create, before our eyes, the most powerfully rising society history has ever witnessed.

And after the long birthday speeches have been broadcast, after all the official messages of congratulation have been read, I believe that the greatest tributes of all will flow around our Earth in silence, unseen. Millions of capitalism's poor, the jobless, the countless men and women frightened by tomorrow, will think about the U.S.S.R. as that place where, within 50 years, Man for ever liberated himself from 5,000 years of insulting and humiliating poverty.

That is the highest Soviet, socialist concept of world prestige: the revolutionary dignity of Man labouring for himself and his fellows as the Master Class.

Now I shall contradict myself.

This year also marks the 10th anniversary of Man's first exploration of space. If you recall October 4, 1957, you will doubtless agree that Sputnik I did more than all other Soviet achievements to bring honour to Socialism.

In the U.S.A. some leaders admitted this grudgingly, though turning the triumph upside-down. Like Senator Henry Jackson, who said: «Russia has dealt a devastating blow to U.S. prestige as the world's technical leader».

The Senator spoke the truth. And in my close reading of the world's science news I see no sign that the effects of that blow are wearing off.

But the 50th year of Socialism is no time to think of a great victory in terms of crude violence.

Marx called upon the working class to change the world. In only half a century the workers of the U.S.S.R. not only took up that challenge but moved beyond it, past our Earth itself, planting the banner of Socialism on the Moon, making explorations of the planets, and then showing how to soar out into the infinite Universe.

We are still too close to this to grasp its immensity.

The Soviet Union has led mankind into the Age of Space Civilization, and henceforth there is no limit to the regions we shall inhabit, and change.

Socialism did this. It began in 1917 when Lenin issued his historic battle call: «All power to the Soviets!»

In 1967 many notable people of the capitalist world will pay their respects to the U.S.S.R.'s golden anniversary. Few will appreciate the revolutionary influence which Lenin's appeal has to this very day. Those who do grasp the significance of state power in the hands of the people will strive with all their cleverness to hide the very meaning of the words Union of Soviet Socialist Republics.

I'm sure that some Western doctors will congratulate the Soviet Union for its appeal to wipe from the Earth such terrible plagues as malaria, tuberculosis and cholera. But doctors everywhere have long

known, technically, how this might be done. Only Soviet health workers—have shown how it actually can be done.

No doubt Soviet educators will be widely complimented for the astonishing prestige won by their schools and colleges. In fact, not a few Western authorities complain that the U.S.S.R.'s mass education is «the gravest threat» to capitalism. What they try to cover up is this shining truth: the experience of Soviet people reveals to a thousand million human beings, today languishing in darkest ignorance, in capitalism's undeveloped regions, that in a single generation Socialism will enable them to escape from illiteracy and storm the heights of knowledge.

On the other hand, there are bound to be some omissions in the anniversary good will coming to the U.S.S.R. from abroad. I think the loudest silence will be observed in the West regarding relations between the different nationalities in the U.S.S.R.

Certainly no public figures in the U.S.A. are going to praise the result of Lenin's national policies. The contrast between the terrifying Negro ghettos of Washington and Chicago and the splendid brotherhood in the streets of Moscow and Tashkent is too startling to mention, especially when you know that just 50 years ago the tsarist Empire was notorious as the world's «prison of nations».

Now you will see why I wonder about Marx's vision, whether or not he realized that the working class would indeed change the world... in 50 years.

All over our planet these days great numbers of people, especially youth, are approaching this central problem of our times in another way. They demand an answer to one question.

«Yes, by all means, let us change this world! But why? Transform our life for what purpose?»

This year millions will visit the World Fair in Montreal, and discover perhaps for the first time, in the U.S.S.R.'s magnificent pavilion, the purpose of Socialism.

Everything for Man, for the good of Man!

There you have the material and spiritual drive of the Socialist system, the system that is taking over the world from capitalism. As Marx and Engels prophesied, the new system guarantees that «the free development of each is the condition for the free development of all». This is the U.S.S.R.'s revolutionary social freedom of the individual.

It is the realization of this radically new freedom in the Soviet Union, on a mass scale, that has in five decades unleashed the people's stupendous productive and creative energies for the building of Socialism's prestige.

This is the meaning of 1917—1967.

The truth about this greatest of all half-centuries is the mightiest weapon any people can take up in the cause of their own liberation.

The anniversary of the Soviet people shows us how to change all the Earth, for ourselves, now in our own lifetimes.

Gravenhurst, Ontario, Canada.

БЯРЭЗІНСКІ ЗАПВЕДНІК

лінамі малавае сонца, рассыпаючы па імху алмазы, шматгалосы хор крылатых спевакоў вясельмі мелодыямі сустракае ранак. Сядзячы высока на макаўцы сасны, жывой флейтай заліваецца пецы дрозд. Працяжым рэхам ляціць голас аязюлі, якая далёка да надыходу світаньня разам з жаранкам пачынае сваю няспынную гамонку.

У маі ў лепельскія лясы і сады прылятае найлепшы саліст — салавей. У густых зарасніках лётаюць дятлы, сініцы, пішчухі, полаўзні, каралкі, івалгі, мухалоўкі, пеначкі, малінаўкі, слаўкі, берасцянікі, сарокі, канькі, дзікія галубы, лялькі, сойкі, перапёлкі...

Да крылатых драпежнікаў адносяцца каршунны, пугачы, совы, канюкі... Усяго ў запаведніку жыве больш чым 200 відаў птушак.

Вось каб захаваць і памножыць усё гэтае лясное багацце, і быў створан Бярэзінскі запаведнік. Толькі дзякуючы разумнаму ўмяшанню чалавека была хутка адноўлена колькасць бурага бобра, лася, дзікай свіні.

У перыяд Вялікай Айчыннай вайны ўся велізарная запаведная пушча, асабліва каля возе-

ных днях нашай барацьбы, у лясных зонах засталася партызанскія ўмяшанні: блідажы, доты, акопы, падземны шпіталь. Сёння на месцах жорсткіх сутычак з гітлераўцамі стаяць помнікі загінуўшым героям, у школах створаны музеі і куткі баявой славы беларускага народа.

Фашысцкія рабаўнікі нанеслі велізарную шкоду запаведнай гаспадарцы і яе лясным насельнікам. Усе жылля, адміністрацыйныя пабудовы, лесе- і бобрафермы, заалагічны музей, лабараторыя, бібліятэка былі разграблены і спалены. Новая старонка гісторыі запаведніка пачалася пасля Вялікай Айчыннай вайны.

Каб папоўніць збяднеўшую за гады акупацыі фауну, сюды з Варонежскага запаведніка прывезлі еўрапейскіх аленяў. Яны добра акліматызаваліся і цяпер штодзень гуртамі блукаюць паблізу вёсак. Ва ўрочышчы «Увязак» выпушлі янота-паласкуна. Абжывае азёры лебедзь-клякун. Штогод праводзімы ўлік жыхароў лесу гаворыць аб тым, што колькасць іх расце. Падлік заалагаў паказвае, што тут знаходзіцца больш 500 ласёў, каля 450 баброў, 400 дзікоў, некалькі дзе-

Вось такія плаціны будуць бабры.

ра Палік, была надзейным прытулкам для народных месціцаў. Гітлераўцы не раз спрабавалі акружыць і знішчыць партызан Барысаўска-Бягомльскага злучэння, але зрабіць гэта ім не ўдалася, хоць фашысцкае камандаванне кідала на партызан шматтысячнае войска з танкамі, артылерыяй і авіяцыйнымі падраздзяленнямі. Як памяць аб слаўных гераіч-

сяткаў казуль, мядзведзяў і іншых прадстаўнікоў сучаснай фауны. У запаведніку жыве 6 відаў паўзуноў, 10 відаў земнаводных і тысячы розных насякомых і ніжэйшых істот.

Ахова і развядзенне карысных жывёл і птушак, рэгуляванне колькасці драпежнікаў, лесаразвядзенне, акліматызацыя і рэакліматызацыя раслін — галоўная задача навукова-даследчых мерапрыемстваў.

У пасёлку Крайцы — цэнтры ляснага ўніверсітэта — акрамя жылых камфартабельных кватэр для супрацоўнікаў, створан заалагічны музей, у якім больш за 500 экспанатаў. У бягучай пяцігодцы будзе праведзена вялікая работа па ўпарадкаванню тэрыторыі і будаўніцтву жылых памяшканняў і культурна-бытавых устаноў, па пашырэнню навуковых даследаванняў, арганізацыі турызму. Тэрыторыю запаведніка пакрыюць стужкі новых дарог. Будзе ўзведзены новы будынак музея, гасцініца. Усё гэта павялічыць прыток аматараў прыроды ў гэты чудаўны куток беларускай зямлі.

Ул. БУТАРАЎ.

Сустракаюцца ў запаведніку і такія жыхары воднай стыхіі — выдра, норка, вадзяны пацук.

У вадаёмах водзіцца 26 відаў рыб (шчупак, лешч, жэрах, сцерлядзь, язь, акунь, лінь, карась, плотка...). Ціхімі сонечнымі гадзінамі — асабліва ў поўдзень — на водмель з глыбокіх віроў выходзіць на промысел вусаты сом.

А колькі тут птушак! Ад сакавіка да кастрычніка круглыя суткі чуваць іх пераліўныя песні, вясельмі шчэбет і шырканне. Цікава пабываць у веснавую пару ў лесе, напоўненым птушынымі сімфоніямі.

Пярнатыя сябры, вярнуўшыся з зімоўкі, робяць гнёзды, выводзіць птушанят. Шпакі засялілі шпакуюні і дуплянікі. Ураніцу і ўвечары перад заходам сонца яны меладычна высьвітваюць славу вясне. Трубачы-журавы выбралі ў балотце маладаступныя чалавеку высокія купіны. Буслы занялі свае старыя памяшканні. Па сухіх берагах затопленых вадю балот знайшлі прытулак цецерукі, глушчы, рабчыкі і курапаткі.

Любячы вяду і гняздуюцца паблізу яе плыні беляя сітаўкі, кулікі, качкі, кнігаўкі, чаплі, лысухі...

Калі ўзімаецца над вярша-

Руплівы гаспадар запаведніка — бусел.

ПЕРШАЯ ТЭЛЕОПЕРА

Кампазітар Генрых Вагнер працуе цяпер над тэлеоперай па заказе Беларускай студыі тэлебачання. Гэта будзе першая ў рэспубліцы спроба ў такім жанры. Тэлеопера пішацца па паэме Аркадзя Куляшова «Песня аб слаўным паходзе». Свой новы твор кампазітар прысвячае 50-годдзю Савецкай улады. Апрача буйных форм, яго па-ранейшаму цікавіць песня. Шэраг песень на тэксты беларускіх паэтаў С. Грахоўскага, А. Вольскага, А. Русака пра нашых сучаснікаў неўзабаве выйдзе з-пад яго пяра.

Николай АЛТУХОВ

ЕЛКА

Ее снежинки долго одевали,
Довязывали кружево во тьме.
И, словно на высоком пьедестале,
Она стоит
На солнечным холме.
Покинула леса, повелевая,
Чтоб шлейф зеленый
Елочк несли,
И мантия ее из горностоя
Едва-едва касается земли.
Над головой султан сверкает белый,
Почти вонзая в солнце острие.
А я стою,
Восторженный, несмелый,
Как настоящий подданный ее.

СНЕЖИНКИ

Словно окалина с белой звезды,
Наземь летят, кувыркаясь, снежинки,
Чтобы укрыть цветники и кусты,
Мальвы, жасмины, ромашки, барвинки.
Ну, а когда отрещат холода,
Жизнь забурлит с нарастающей силой,
В каждом цветке возродится звезда,
Та, что сгорела
И землю укрыла.

СНЕГИРИ

На ветках, снегом припорошенных,
Красней рубиновой зари,
Как углей жаркие горошины,
Румянцем пынут снегири.
И нипочем метели звонкие
Для их веселых, шумных стай.
Мороз обходит их сторонкою,
Чтоб не обжечься невзначай.

РАЗВЕДЧИК

Промерзлый пробив валежник
И синий раскрыв глазок,
Вокруг посмотрел подснежник,
Поеживаясь чуток.
Похоже —
Разведчик смелый
Явился, чтобы узнать:
Что, вправду пора приспела
Цветам из земли вставать!

Аляксей КАРПЮК

ЯК МЯНЯЕЦА ЧАС

Сяджу ва Унукаўскім аэрапорце, чакаю пасадкі ў мінскі самалёт. Дзіва. Сто гадоў таму назад Галстому з Тулы ў Маскву трэба было пакутаваць суткамі ў карэце, а ўжо да Мінска людзі трэсліся на калёсах тыднямі. Я ж дабярэцца праз гадзіну, на мяне не паспее сесці нават пылінка. З павагай азіраю аэрадром. Агроністыя скрэперы і бульдозеры раўняюць пляцоўку. Далей МАЗ чупіцца за влізны «ТУ» і, як кузачка слава, валачэ яго на стартуюю паласу.

— Чорт яго ведае, ну і тэхніка! — дзіўлюся ўголос.
— Што-о? — злуецца мой сусед. — У васьм гадзін мне трэба быць у Ленінградзе на калегіі, а я ніяк не дабярэцца вось ужо дзве гадзіны! А колькі туды? Якіх-небудзь 600 кіламетраў!..

ВЕРНАСЦЬ

Здарылася гэта ў першыя дні вайны.

Пры адступленні савецкіх войск праз маю вёску з ночы засталася на-дарэз трохтонная цыстэрна. Чаму яе кінулі салдаты, ніхто не ведаў. Мы толькі ўбачылі, як пад машынай ляжаў вядзіны аўтар і нікога не падпускаў блізка да цыстэрны.

Праходзіў дзень за днём, аўтар усё ляжаў пад машынай і гыркаў. Мужчыны кідалі яму хлеб, падсылалі да яго дзяцей з мясам, але сабака ежы ні ў каго не браў. Аднак людзям патрэбна была дарога. Каб сабаку лішні раз не турбаваць, яны сталі аб'язджаць і абходзіць машыну полем ды праз нейкі час зрабілі сабе новую дарогу.

Аднойчы ішоў нямецкі салдат з сумкай яек. З-пад цыстэрны ледзь узняўся на пярэднія ногі з ускалмачанай поўсцю худы, высахлы звер, вышчэрыўся і стоў чыкаць немца. Фашыст паленаваўся абходзіць машыну, паставіў сумку на зямлю і выпусціў па сабацы чаргу з аўтамата. Вечарам нашыя мужчыны пахавалі аўтара.

З таго часу мінула чвэрць стагоддзя. У маёй вёсцы людзі могуць успомніць многа гераічных і страшных ваенных гісторый. Але кожны, і стары, і малы, з хваляваннем вытлумачыць, чаму за вёскай ля Міхалкавага Юлька крывая дарога.

БАБУЛЯ

У аўтобус пнецца сагнутая пыталым знакам сівая кабэціна. З тратуара бачыць яе намазанні малады раслы сержант. Ён падбгае, бярэ старую на рукі і беражліва ўносіць у машыну, прыгаворвае:

— О, та-ак, бабуля, та-ак! А цяпер мы вас сюды паса-адзім, ля акенца, і вы сабе паедзеце. Ну, бабуленька, шчасліва!

Сержант спрытна выскоквае на тратуар, пнеўматычныя дзверы зачыняюцца.

Аўтобус ужо едзе. Пасажыры абмяркоўваюць выпадак і кажуць, што васьм якіх трапляюцца добрыя маладыя людзі, а то іншы, халера, яшчэ піхне старога чалавека.

Не прымае ўдзелу ў размове толкі старая.

— Цётка, чаго вы такая незадаволеная?—звяртаецца да яе нейкая маладзіца.—Ён жа так культурна абышоўся з вамі, нават бабуленькай назваў...

— Э-э, мілая, чаго тут радавацца?—раптам азвалася яна глухім голасам.—Каб ён дзе-еўчынай назваў...

РЕДАКЦЫЯНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ

АДРАС:

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77

ДОМ ДРУКУ.

РЕДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ».
ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31, 6-97-92, 6-18-88, 3-15-15